

Táta šel na houby, jestli on zabloudí...

Anežka, Malinka, Vitka, Houbařka – brněnský Host vytahuje poslední dobou na světlo jednu pozoruhodnou literární hrdinku za druhou. První a poslední mají společnou autorku: spisovatelku a překladatelku z němčiny (a angličtiny) Viktorii Hanišovou, ročník 1980.

Němčina tu nepadla nadarmo: přesně takový, „německý“, je totiž autorčin výraz. Přesný a věcný, důkladný i důsledný a zároveň dynamický, zacílený na samotný jazyk, na řeč; plamen imaginace stažený na minimum, emoce v železné košili ironie a cynismu.

DCERA NA KRAJI

Pokud v Anežce (2015), mimochodem přijaté velmi dobře kritikou i čtenáři, hledala matka dceru, vztah k adoptovanému dítěti, které vykazovalo sníženou míru vztahové kompatibility, pak v Houbařce je hledání hodnotnějších emocionálních vazeb rozšířeno na celou rodinu: na dvojici bratrů, na matku, a především na otce. Podle jeho vzoru rodina funguje: ve dne Jekyll, v noci Hyde. Masky versus tvář. Navenek úspěšný a mocný muž, zastávající vysoký post na univerzitě, uvnitř zhroucená, do sebe stále hlouběji propadá osobnost, která zoufale hledá kompenzační objekt. Poslouží si nakonec vlastní dcerou na kraji puberty.

Hanišová splétá v románu dvě linie vyprávění: minulou a přítomnou. Ta první dává klíč k druhé, vysvětluje, jak zral Sářin osobnostní profil, jak se rodila její současná psychická bída, potažmo neutěšenost její fyzické kondice (Sára trpí chronickou nespavostí). Ta druhá se pak k první vztahuje v četných chvílích regrese jako k (pseudo)jistotě, k alibi, že tak to bylo odjakživa a bude to tak nadosmrti.

OD SLOVA K TĚLU

Sářino přijetí (Tichá) a název knihy (který v sobě nese na prvním místě intuitivní hledání, na druhém pak neviditelnou, „podzemní“ síť souvislostí) zdůrazňují symbolicky její profil možná až příliš. Sára je typický outsider, „nepřizpůsobenec sociální“, černá ovce i bílá vrána. V dospělosti, po smrti otce i matky, pro jistotu „odložena“ mimo dosah sourozenců, do ticha šumavských hvozdů, kde obývá chatrč po rodičích. Její život je jako ta chatrč: padá jí na hlavu, má puklé stěny, děravou střechu, pozvolna ji stravuje okolní příroda.

Viktorie Hanišová debutovala v roce 2015 románem Anežka. Nyní vychází autorčin druhý román Houbařka.

Její existence je „tichá“, nenápadná,

děje se jaksí bez jejího přičinění, automaticky. Sára funguje v blízkosti lidí jako roznětká i hromosvod. Je antropomorfizovaným pocitem viny, méněcennosti, studu a samozřejmě odpovědnosti za veškeré psychické kolapsy a ztráty druhých. Revoltu sice ze svého obzoru ještě definitivně nesmazala, ale jen proto, aby si mohla donekonečna připomínat, že je pro ni nedosažitelnou metou.

Sbírání hub je pak pro Sárku zástupnou činností. Moc ráda je vlastně nemá. Aktivují v ní ale klíčovou fasetu její dosavadní existence, přivolávají vzpomínky na intenzivní přítomnost otce. Když Sára nezvládla srovnat otevřený účet za jeho života, musí se ze své role kompenzačního objektu vyzout po jeho smrti. Podaří se jí to až poslední větou třísetstránkového románu. Ovšem s vědomím, že od slova k tělu může být někdy pořádně daleko.

NADIKTOVAT DO ŽIVOTA

Houbařka je typově próza, kterou známe ze současné české literatury psané ženami (a zejména těmi mladými a mladšími) víc než dobře: od Petry Hůlové (Macocho) přes Ditu Táborskou (Malinka) nebo Annu Bolavou (Do tmy) po Lucii Faulerovou (Lapačí prachu). I Houbařka hlasuje pro jinačnost, menšinu, okraj, i tahle kniha poukazuje na vratkost pojmů „normalita“ a „nenormalita“, i Hanišová ve svém psaní přemýšlí, co všechno vědomě či nevědomě nadiktují dětem do života jejich rodiče.

Typově ale neznamená kvalitativně. Viktorie Hanišová má cit pro stavbu románového příběhu, zvládá skvěle jemné odstíny psychologie postav, v popisech i přímé řeči mluví výrazně vizuálně, až filmově. Umělecky tady prostě všechno funguje na výbornou. Tím silnější je dojem ze zpracovaného tématu. Tím větší konkurence výše jmenovaným vyrosla. A nejen jim.

■ **Radim Kopáč**
literární a výtvarný kritik

VYTIPOVÁNO

KNĚŽNA JEVIŠTĚ

Ani při doznívání jubilejních akcí ke 200. výročí založení nepolevuje **Moravské zemské muzeum** v Brně v mnohostranné činnosti, zejména u speciálních příležitostí expozic. Pro širokou veřejnost bude asi nejpřitažlivější ta s prostým názvem **Vlasta Fialová** (1928–1998), která je

v Dietrichsteinském paláci k vydání do konce května 2018. Jedna z velkých hereček své generace (její životní data se připomněla právě v lednu) ukončila konzervatoř jako devatenáctiletá nadaná sportovkyně. S výjimkou krátkých angažmá v Opavě a Olomouci zůstala coby členka Státního divadla rodnému Brnu bezmála sedm desetiletí věrná. Vedle přehledu charakterních i komediálních kreačí (jen na jevišti jich bylo více než dvě stě) sleduje výstava její dráhu filmovou (počínaje slavnou Divou Bárou), televizní, rozhlasovou, recitátorskou a pedagogickou – vše doloženo mnoha fotografiemi a promítanými ukázkami. Nahlédneme i do soukromí umělkyně, když mezi scénáři a programy najdeme například hojně využívanou ruční kameru, památník s cennými autogramy nebo třeba biřmovací knížku.

■ **Vít Závodský**

VE SPOLKU MĚLI ZAVŘINO...

...a tak musela **Maryša** kávu koupit od žida. A kde vzala jed? To vysvětlí Bezručí pod režijním vedením **Janky Ryšánek**

Foto: Lukáš Honky

Schmiedtové ve venkovském dramatu bratří Mrštíků. Co je na klasickém titulu současného, se diváci dozví v **Divadle Petra Bezručce** v Ostravě, kde měla hra 26. ledna premiéru. V hlavní roli Pavla Gajdošíková, ve vedlejších například Norbert Lichý a Dušan Urban.

■ **Anna Nádorníková**